

Tijdschrift voor Numismatiek

EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- & PENNINGKUNDE

VOL. XXVI Tweemaandelijks tijdschrift Nr 1 1976

Verantw. uitgever & redactie : VAN KEYMEULEN A.
Jules Lootenslaan 33, 9620 ZOTTEGEM.

Bijdrage : Beschermend lid : 500 fr.
Lid : 300 fr. — Buitenland : 350 fr. te storten bij
LE MAIRE, P., de Broquevillelaan 53, bus 12, 1200 Brussel of
op P.C.R. 000-0846038-04 van het E.G.M.P. te Brussel of
via de afdelingen.

* * * * *
* Het Europees Genootschap voor Munt- en Penning- *
* kunde biedt aan alle leden en bevriende organisaties *
* zijn beste wensen van geluk en voorspoed voor 1976 *
* * * * *

DE PENNINGEN VAN HET GENOOTSCHAP

Ieder numismaat beseft de duurzaamheid van een dokument in metaal. Daarom is het ook normaal dat de numismatische verenigingen er aan houden om door de uitgifte van een penning of medaille markante gebeurtenissen van hun activiteiten te herdenken.

Wijlen Eerwaarde Heer De Potter, erevoorzitter van het E.G.M.P., wist een bijna volledige verzameling bijeen te brengen van penningen van het Koninklijk Belgisch Genootschap voor Numismatiek, aan wie hij ze ook legateerde. Het is duidelijk dat personen die voornamelijk belangstelling tonen voor de investeringswaarden zich weinig aangetrokken voelen tot het verzamelen van dergelijke reeksen. Gelukkig gelden voor de echte numismaat andere criteria.

Het E.G.M.P. en zijn afdelingen hebben reeds een belangrijk geheel van penningen uitgegeven. Inlichtingen betreffende deze aan-

muntingen kan men terugvinden in vroegere nummers van de tijdschriften. Af en toe werd ook een overzicht gepubliceerd ⁽¹⁾, maar deze zijn spijtig genoeg zonder afbeeldingen. De nieuwe aanmuntingen maakten deze opsommingen van jaar tot jaar onvollediger.

Het 25-jarig bestaan van het Genootschap lijkt ons daarom de ideale gelegenheid om het bilan op te maken van deze aanmuntingen.

In feite kan men drie soorten penningen onderscheiden naar gelang de aanmunting geschiedde voor en door het Genootschap zelf, door een lokale vereniging of door derden.

Chronologisch gezien is het een lokale afdeling, en meer bepaald die van Zuid-West-Vlaanderen, die in 1957 startte met de uitgifte van de penningen van het Genootschap.

Het eerste initiatief daartoe, uitgaande van het Genootschap zelf, dateert van 1960 naar aanleiding van het 10-jarig bestaan. De viering van de vijftiende verjaardag leidde tot het vervaardigen van een tweede penning. Nadien werd beslist dat de aanmunting jaarlijks zou geschieden en gelijktijdig zou plaats vinden met de statutaire algemene vergadering. Dit gebruik bleef zonder onderbreking van kracht. De laatste jaarlijkse penning werd aldus in juni 1975 uitgegeven. Vermits de 25ste verjaardag eveneens met een penning herdacht werd, gaf het Genootschap in 1975, en dit voor de eerste keer, twee penningen uit.

Twee Belgische steden — La Louvière en Châtelet — van plan om belangrijke feiten en verjaardagen door de aanmunting van een penning te herdenken, vroegen daartoe de medewerking van het Genootschap. De initialen SEN (Societas Europæana Numismatica) die men op de stukken aantreft zijn de visuele getuigen van deze samenwerking.

Meestal vertonen de keerzijden van de penningen een aangepast omschrift; voor de voorzijden gebruikte men nu eens een reeds bestaande muntstempel, dan weer ontwierp men voor de gelegenheid een speciale muntstempel. In het laatste geval diende vaak een oude munt of een historische penning als inspiratiebron. Een ori-

(1) M. NUYTENS, De penningen van het Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde, *Tijdschrift van het Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde* 1968, blz. 33.

M. NUYTENS, Les médailles de l'Alliance Numismatique Européenne, *Bulletin de l'Alliance Numismatique Européenne* 1970, blz. 1.

[P. DE BÆCK], Penningen en medailles uitgegeven door/of door bemiddeling van het Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde, *Tijdschrift van het Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde* 1971, blz. 145.

P. DE BÆCK, Jetons et médailles émis par/ou à l'intervention de l'Alliance Européenne Numismatique, *Bulletin de l'Alliance Européenne Numismatique* 1972, blz. 40.

ginele muntstempel van allegorische aard werd tot driemaal toe aangewend, namelijk in 1967, 1968 en 1969.

De hiernavolgende catalogus is geenszins vrij van eventuele ver-
gissingen. De lezers die bepaalde onjuistheden zouden ontdekken worden verzocht ze ons kenbaar te maken. Op die manier bewijzen zij het Genootschap een grote dienst.

I. Penningen uitgegeven door en voor het Genootschap

1. 1960: penning, geslagen door de firma Mauquoy, uitgegeven naar aanleiding van de 10de verjaardag van het Genootschap, gevierd te Antwerpen op 2 oktober 1960.

Voorzijde: wapenschild van Antwerpen, omgeven door rozetakken en zes rozen, gehouden door twee schildhouders; bovenaan « ANTWERPEN » en een kroon.

Keerzijde: omschrift: . ALLIANCE NUMISMATIQUE EUROPEENNE. / EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT EN PENNINGKUNDE
In het midden, op negen lijnen: 10EME / ANNIVERSAIRE / 1950-1960 / PRÉSIDENT / WILLY HERSSSENS / VOORZITTER / 10 JARIG / BESTAAN / 1950-1960

Doormeter: 32 mm.

Slagaantallen: 100 eks. in zilver 900/1000, en drie in vermeil aangeboden respectievelijk aan de heer W. Herssens, de heer R. de Martelaere en mevrouw A. Vanden Brande.

2. 1965: penning, geslagen door de firma Degreef te Brussel, uitgegeven naar aanleiding van de 15de verjaardag van het Genootschap, gevierd te Brussel op 3 oktober 1965.

Voorzijde : moderne voorstelling van Sint-Michiel die de draak velt, omgeven door gebouwen opgetrokken in de stijl van de Brusselse Grote Markt. Getekend : EDMONDS.ALT

Keerzijde : zelfde omschrift als bij nr. 1. In het midden : 15e / ANNIVERSAIRE / 1950-1965 / PRESIDENT D'HONNEUR / REV ABBE / EERW. H. / J. DE POTTER / EREVOORZITTER / 15 JARIG / BESTAAN / 1950-1965

Doormeter : 31 mm.

Slagaantallen : 250 eks. in zilver en één in vermeil aangeboden aan Eerwaarde Heer J. De Potter.

3. 1966 : penning, geslagen door de Munt van Parijs, uitgegeven naar aanleiding van de algemene vergadering gehouden te Charleroi op 9 oktober 1966.

Voorzijde : reproductie van een penning geslagen te Brussel in 1667 (Dugniolle 4237), die de stichting herdenkt van Charleroi in 1666.

In het midden : borstbeeld van Karel II, naar rechts ; bovenaan, datum waarvan de cijfers gesplitst zijn door het Brussels muntteken (engelenkopje) ; omschrift : .CAROL.II.D.G.HISP.ET.INDIAR.REX.

Keerzijde : in het midden een gedeeltelijke reproductie van de keerzijde van dezelfde penning van 1667 : de vestingen van Charleroi ; omschrift : .SOCIETAS.EUROPEANA.NUMISMATICA.XVI.CAROLOREGIUM.MDCLVI.MCMLVI., gevolgd door een Maltees kruis. Tussen de data en de boord bevinden zich twee munttekens : een gevleugelde letter A en een schapekop die de initialen T.A.C. omringen (dit zijn de initialen van de heren Terroir, Ausselet en Coutrez, van het Bestuur van de afdeling Charleroi) (1).

Doormeter : 32 mm.

Slagaantallen : 96 eks. in goud en 2 eks. van meervoudig gewicht, nl. één van 80 en één van 40 g ;

(1) Deze data zijn verkeerd : men moet lezen 1666 en 1966

300 eks. in zilver en 20 eks. van meervoudig gewicht ; 250 eks. in brons en 20 eks. van meervoudig gewicht ; een paar exemplaren in tin ; een tweezijdige proefslag in lood en twee éenzijdige proefslagen (voorzijde en keerzijde) ; sommige exemplaren van meervoudig gewicht in zilver of in brons werden verguld.

4. 1967 : penning, geslagen door de firma Mauquoy, uitgegeven naar aanleiding van de algemene vergadering gehouden te Izegem op 28 mei 1967 (afdeling Zuid-West-Vlaanderen).

Voorzijde : omschrift : .ALLIANCE EUROPEENNE NUMISMATIQUE .EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT EN PENNINGKUNDE In het midden : allegorie : drie handen houden een koord vast die rondom de kaart van Europa loopt.

Keerzijde : omschrift : ALGEMENE VERGADERING / IZEGEM / AAN DE VOORZITTER VAN DE AFD. GENT / MAURICE MARTINY / PRESIDENT DE LA SECTION DE GAND / 28-V-1967 / ASSEMBLEE GENERALE / N-M (de initialen N M zijn deze van de voorzitter van de afdeling Zuid-West-Vlaanderen, Marcel Nuyttens).

Doormeter : 32 mm.

Slagaantallen : 144 eks. in zilver en één in vermeil aangeboden aan de heer M. Martiny ; 6 eks. in lood ; een éenzijdige proefslag in zilver van elke zijde.

5. 1968 : penning, geslagen door de firma Mauquoy, uitgegeven naar aanleiding van de algemene vergadering gehouden te Leuven op 22 september 1968.

Voorzijde : identiek aan nr. 4.

Keerzijde : omschrift : ALGEMENE VERGADERING / LEUVEN / AAN DE VOORZITTER VAN HET GENOOTSCHAP / PAUL DE BAECK / PRESIDENT DE L'A.E.N. / LOUVAIN / ASSEMBLEE GENERALE / 22 IX 1968

Doormeter : 32 mm.

Slagaantallen : 60 eks. in zilver en één in vermeil aangeboden aan de heer P. De Baeck ; 7 eks. in brons ; een éézijdige proefslag in zilver van de keerzijde.

6. 1969 : penning, geslagen door de firma Mauquoy, uitgegeven naar aanleiding van de algemene vergadering gehouden te Mons op 22 juni 1969.

Voorzijde : identiek aan nr. 4.

Keerzijde : omschrift : ASSEMBLEE GENERALE / MONS / AU PRESIDENT DE LA SECTION DE FLANDRE ORIENTALE / MARCEL NUYTENS / VOORZITTER VAN DE AFD WEST-VLAANDEREN / TER GELEGENHEID VAN HET 15 JARIG BESTAAN / VAN DE AFDELING / 22-VI-1969 / ALGEMENE VERGADERING ⁽¹⁾.

Doormeter : 32 mm.

Slagaantallen : 74 eks. in zilver en één in vermeil aangeboden aan de heer M. Nuyttens ; 10 eks. in lood ; een éézijdige proefslag in zilver van de keerzijde.

7. 1970 : penning, geslagen door de firma Mauquoy, uitgegeven naar aanleiding van de algemene vergadering gehouden te Gent op 7 juni 1970.

Voorzijde : reproductie van de penning « Virgo Ganda » (Dugniolle 4842) : de Maagd van Gent, binnen een omheining, houdt een banier waarop de letters SPQG staan.

Keerzijde : omschrift : ALLIANCE EUROPEENNE NUMISMATIQUE / EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE
In het midden : ALGEMENE VERGADERING / GENT / AAN DE VOORZITTER VAN DE AFDELING BRUGGE / JULIEN Taelman / PRESIDENT DE LA SECTION DE BRUGES / GAND / ASSEMBLEE GENERALE / 7-VI-1970

(1) Het omschrift is verkeerd. In plaats van FLANDRE ORIENTALE diende men te schrijven FLANDRE OCCIDENTALE, en meer bepaald SUD DE LA FLANDRE OCCIDENTALE en bijgevolg dus ook ZUID-WEST-VLAANDEREN in plaats van WEST-VLAANDEREN.

Doormeter : 30 mm.

Slagaantallen : 100 eks. in zilver en één in vermeil aangeboden aan de heer J. Taelman ; 12 eks. in lood ; 2 éézijdige proefslagen in zilver van de voorzijde en twee van de keerzijde.

8. 1971 : penning, geslagen door de Munt van Parijs, uitgegeven naar aanleiding van de algemene vergadering gehouden te La Louvière op 13 juni 1971.

Voorzijde : stempel van de penning geslagen in 1969 ter gelegenheid van het eeuwfeest van de stad (zie nr. 20) : stadswapen omringd door het omschrift : CENTENARIA LOVARIA / 1869 1969

Keerzijde : omschrift : (ster) ALLIANCE EUROPEENNE NUMISMATIQUE (ster) EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- EN PENNING KUNDE
In het midden : ASSEMBLEE GENERALE / LA LOUVIERE / parellijn / AU VICE-PRESIDENT / LUCIEN AUSSELET / AAN DE ADJUNKT-WOORZITTER ⁽¹⁾ / parellijn / 13-VI-1971 / ALGEMENE VERGADERING

Doormeter : 32 mm.

Slagaantallen : 1 eks. in goud, aangeboden aan de heer L. Ausselet ; 100 eks. in zilver ; 20 eks. in lood.

9. 1972 : penning, geslagen door de firma Mauquoy, uitgegeven naar aanleiding van de algemene vergadering gehouden te Hasselt op 4 juni 1972.

(1) Foutief omschrift : men moest schrijven VOORZITTER.

Voorzijde : stadswapen.

Keerzijde : omschrift in drie vakken, gescheiden door een horizontale lijn : E.G.M.P.K. // HASSELT / 4 JUNI 1972 // A.E.N.

Doormeter : 31 mm.

Slagaantallen : 95 eks. in zilver ; 20 eks. in lood.

10. 1973 : penning, geslagen door de firma Mauquoy, uitgegeven naar aanleiding van de algemene vergadering gehouden te Namur op 3 juni 1973.

Voorzijde : zegel van de provincie Namur ; omschrift SIGL. PROVIN. NAMUR. Op de afsnede : A.E.N. / E.G.M.P.

Keerzijde : omschrift in drie vakken, gescheiden door een horizontale lijn : (rozet) ASSEMBLEE GENERALE (rozet) / NAMUR / 3-VI-1973 / DEDIE POUR SERVICES RENDUS // JEAN DE MEY // VOOR BEWEZEN DIENSTEN AANGEBODEN / 3.VI.1973 / NAMEN / (rozet) ALGEMENE VERGADERING (rozet)

Doormeter : 31 mm.

Slagaantallen : 100 eks. in zilver en één in vermeil aangeboden aan de heer J. De Mey ; 20 eks. in brons ; een éézijdige proefslag in zilver van de voorzijde en van de keerzijde.

11. 1974 : penning, geslagen door de firma Mauquoy, uitgegeven naar aanleiding van de algemene vergadering gehouden te Tienen op 11 november 1974.

Voorzijde : lam, reproductie naar een middeleeuwse denarius geslagen te Tienen (De Witte 163) ; op de afsnede : TIENEN
Keerzijde : omschrift : .ALGEMENE VERGADERING — 11.XI.1974 — / ASSEMBLEE GENERALE

In het midden : E.G.M.P. / AAN DE VOORZITTER / VAN DE AFDELING BRUSSEL / MAURICE COLAERT / PRESIDENT DE LA / SECTION DE BRUXELLES / A.E.N.

Doormeter : 31 mm.

Slagaantallen : 130 eks. in zilver en één in vermeil aangeboden aan de heer M. Colaert ; 30 eks. in lood ; een éézijdige proefslag in zilver van de voorzijde en van de keerzijde ; een éézijdige proefslag in lood van de voorzijde.

12. 1975 : penning, geslagen door de firma Mauquoy, uitgegeven naar aanleiding van de algemene vergadering gehouden te Charleroi op 8 juni 1975.

Voorzijde : wapen van Charleroi, gehouden door een leeuw die een zwaard opheft ; op de afsnede : CHARLEROI / 8-VI-1975

Keerzijde : verdeeld in drie afdelingen, omschrift : ALLIANCE EUROPEENNE NUMISMATIQUE // EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE

In het midden : 8 JUNI 1975 / ASSEMBLEE GENERALE / CHARLEROI // DEDIE A SON TRESORIER // PIERRE LE MAIRE // AAN HAAR SCHATBEWAARDER / ALGEMENE VERGADERING / CHARLEROI / 8 JUNI 1975

Doormeter : 31 mm.

Slagaantallen : 100 eks. in zilver en één in vermeil aangeboden aan de heer P. le Maire ; twee in goud ; 20 in lood ; een éézijdige proefslag in zilver van de voorzijde en een andere van de keerzijde ; een éézijdige proefslag in lood van de voorzijde.

13. 1975 : penning, geslagen door de firma Mauquoy, naar aanleiding van de 25ste verjaardag van het Genootschap, gevierd te Antwerpen op 7 en 8 november 1975.

Voorzijde : gedeeltelijke afbeelding van de penning van de blijde intrede van de aartshertogen Albrecht en Isabella : samengevoegde borstbeelden ; omschrift : ALBERTVS ET ELISABETH BRABANTIAE DVCES FLANDRIAE COMITES. ; op de afsnede, op twee lijnen : A.E.N.-E.G.M.P. / 1950-1975

Keerzijde : omschrift : — EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE / ALLIANCE EUROPEENNE NUMISMATIQUE —. In het midden, op vier lijnen binnen een rechthoek in reliëf, de namen van de 17 afdelingen. Bovenaan de rechthoek : 1950-1975 / XXVEME ANNIVERSAIRE / EXPOSITION COMMEMORATIVE ; onderaan de rechthoek : COMMEMORATIEVE TENTOONSTELLING / XXV^{STE} VERJAARDAG / 1950-1975

Doormeter : 30 mm.

Slagaantallen : 36 eks. in goud, 260 in zilver en 505 in brons.

II. Aanmuntingen door de afdelingen of de lokale kringen

14. 1957 : medaille, geslagen door de firma Fibru-Fisch, uitgegeven op initiatief van de Afdeling van Zuid-West-Vlaanderen, naar aanleiding van een numismatische tentoonstelling gehouden te Kortrijk op 5 en 6 oktober 1957.

Voorzijde : borstbeeld van koning Boudewijn door Van Dionant ; omschrift : BOUDEWIJN KONING DER BELGEN

Keerzijde : omschrift tussen een eiketak en een lauriertak : NUMISMATISCHE / TENTOONSTELLING / KORTRIJK / 5.&.6.10.1957

Doormeter : 50 mm.

Slagaantallen : 25 eks. in verguld brons, één in verzilverd brons en één in gepatineerd brons.

15. 1958 : medaille uitgegeven op initiatief van de Afdeling van Brugge, naar aanleiding van een numismatische tentoonstelling gehouden te Brugge in april 1958.

Voorzijde : staande Vlaamse leeuw in een kring, omgeven door twee lauriertakken.

Keerzijde : omschrift omgeven door twee palmtakken : MUNT- EN PENNINGTENTOONSTELLING / BRUGGE / APRIL 1958

Doormeter : 50 mm.

Slagaantallen : 35 eks. in brons.

16. 1969 : penning, geslagen door de firma Mauquoy, uitgegeven op initiatief van de Afdeling van Antwerpen, naar aanleiding van een tentoonstelling georganiseerd in de Bank van Brussel van 29 november 1968 tot 3 januari 1969.

Voorzijde : zoals de voorzijde van nr. 1, maar met op de afsnede in een cartouche : S.P.Q.A

Keerzijde : omschrift : E.G.M.P.K. / TENTOONSTELLING / BANK VAN BRUSSEL / ANTWERPEN / EXPOSANT

Doormeter : 30 mm.

Slagaantallen : 10 eks. in zilver en 10 eks. in brons.

17. 1969 : medaille, geslagen door de firma Fibru-Fisch, uitgegeven op initiatief van de Afdeling van Zuid-West-Vlaanderen naar aanleiding van de 15de verjaardag van haar stichting.

Voorzijde : allegorie van de wilskracht door J. WITTERWULGHE

Keerzijde : omschrift langsheen de boord : .EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE. / 1954-1969

In het midden : AFDELING / ZUID-WEST- / VLAANDEREN / 15 JARIG BESTAAN

Afmetingen : rechthoek van 52 mm × 46 mm met afgesneden hoeken.

Slagaantallen : 30 eks. in gepatineerd brons en twee ontwerpen van de kunstenaar, één exemplaar in zilver en één exemplaar in vermeil.

18. 1970 : penning, uitgegeven op initiatief van de Cercle Numismatique Liégeois naar aanleiding van zijn 25ste verjaardag.

Voorzijde : Sint-Lambrecht ; omschrift : CERCLE NUMISMATIQUE LIEGEOIS

Keerzijde : wapen van Liège ; omschrift : 25ème ANNIVERSAIRE / 1970

Doormeter : 28 mm.

Slagaantallen : 100 eks. in zilver, 150 eks. in brons en één proefslag in lood.

19. 1971 : penning, geslagen door de Koninklijke Munt van België, uitgegeven op initiatief van de Afdeling van Brussel naar aanleiding van de Eerste Internationale Numismatische Dagen van Brussel gehouden in het Rogiercentrum op 24 en 25 mei 1971.

Voorzijde : reproductie van de eerste munt die te Brussel geslagen werd en waarop de naam van de stad vermeld staat (Dannenbergh 141) ; deze voorzijde herneemt de voorzijde van de penning die in 1965 geslagen werd ter herdenking van het duizendjarig bestaan van de Brusselse muntslag.

Keerzijde : omschrift : PRIMI UNIVERSALES DIES DE NUMISMATICA / S.E.N. - N.B. In het midden : BRUXELLIS / 24-25 APRILIBUS / 1971

(S.E.N. = Societas Europæana Numismatica ; N.B. = Numismates de Bruxelles).

Doormeter : 27 mm.

Slagaantallen : 250 eks. in goud, 860 in zilver, 600 in koper, 600 in messing, 15 éenzijdige proefslagen in lood van de voorzijde en 15 van de keerzijde.

III. Aanmuntingen voor derden

20. 1969 : penning, geslagen door de Munt van Parijs, uitgegeven naar aanleiding van het eeuwfeest van de stichting van La Louvière.

Voorzijde : zie nr. 8.

Keerzijde : vuuraltaar; onderaan de initialen: SEN (Societas Europeana Numismatica) en AL (Ausselet Lucien).

Doormeter : 32 mm.

Slagaantallen : 58 eks. in goud, 360 in zilver en 550 in brons.

21. 1971 : penning, geslagen door de Munt van Parijs, uitgegeven naar aanleiding van de 750ste verjaardag van de gemeentelijke vrijheden van Châtelet.

Voorzijde : stadswapen omgeven door het omschrift : .1220.VILLE DE CHATELET. 1970. / LIBERTES COMMUNALES

Keerzijde : oud stadszegel. Initialen SEN (Societas Europeana Numismatica) en AL (Ausselet Lucien).

Doormeter : 32 mm.

Slagaantallen : 74 eks. in goud, 242 in zilver en 261 in brons.

Maurice COLAERT

BRUGSE ATTESTMEDAILLES UIT DE PERIODE 1792-1829

Wie belangstelling voelt voor numismatiek en het voornemen koestert om een verzameling aan te leggen, stelt vanzelfsprekend de vraag met welke stukken hij zou kunnen beginnen. De keuze is moeilijk en een overzicht van wat de numismatiek biedt en welke praktische mogelijk-

heden terzake bestaan, betekent een doeltreffende hulp. Daarom wordt hier graag ten behoeve van liefhebbers ingegaan op de merkwaardige groep attestmedailles uit de tijdspanne begrepen tussen 1792 en 1829, een periode waarover weinig numismatische literatuur bestaat maar die een grote en tot heden nooit geregistreerde rijkdom bezit aan attestmedailles, alle zonder uitzondering unieke stukken.

Bepalen we even wat we onder attestmedaille verstaan : het is een meestal tot dragen bestemde, vaak in een ring gevatte medaille die bovendien altijd op één of op beide zijden of op de rand een gegraveerde tekst draagt waardoor ze een uniek karakter krijgt. De attestpenning is onmiskenbaar bedoeld als bevestiging dat de meestal met naam vermelde drager een bepaalde prestatie heeft geleverd op een bepaalde plaats en een bepaalde datum. Hij is dus, in scherpe tegenstelling met de kunst- en herdenkingsmedaille, niet bestemd om gereproduceerd en verspreid te worden.

Tijdens de periode 1792-1829 werd de attestmedaille veel gebruikt, zowel door verenigingen en instellingen als door partikulieren. Haar verscheidenheid betekent voor de toekomstige verzamelaar een gedroomde kans om de voorgenomen verzameling nauwkeurig te omschrijven en ze, zodoende, te beperken tot de eigen materiële mogelijkheden. De verzamelaar bedenke hier maar even wat er zoal in zijn streek, stad of gemeente aan verenigingen en instellingen kan bestaan hebben ; hij geve zich ook even rekenschap welke waardevolle bijdrage een goed uitgelijnde verzameling altijd levert voor, in casu, wetenschappen als geschiedenis, heemkunde, folklore, genealogie, heraldiek en numismatiek !

Er zou kunnen ingebracht worden dat juist het uniek karakter van de attestpenning insluit dat hij moeilijk te vinden zal zijn, dat het persoonlijk karakter zal meebrengen dat de eigenaar tegen afstand zal opzien en dat tenslotte dergelijke stukken weinig in de handel voorkomen. Daartegen kan aangevoerd worden dat dergelijke medailles na drie tot vier generaties vlot komen, dat ze meestal met voorbeeldige zorg bewaard zijn geworden omwille van dat persoonlijk karakter en dat tenslotte hun verscheidenheid een gunstige invloed kan uitoefenen op de prijsvorming. Ook schaarste aan numismatische literatuur mag geen noemenswaardig beletsel vormen voor het aanleggen van een verzameling attestpenningen omdat juist voor deze stukken gemakkelijk met andere literatuur kan gewerkt worden, zoals werken over lokale geschiedenis, geschiedenis van instellingen of verenigingen, biografien en dies meer.

Bij wijze van voorbeeld zullen we daarom in dit eerste artikel trachten met de hulp en de medewerking van de lezers van het *Tijdschrift voor Numismatiek* een verzameling op te bouwen van attestmedailles voor Brugge uit de periode 1792-1829 ; we vragen alle lezers uitdrukkelijk om ons alle medailles te signaleren die ze voor genoemde periode voor Brugge kennen of bezitten en die, al ware het voor het

geringste detail, afwijken van de stukken, vermeld in de hiernavolgende catalogus, of die niet in de catalogus voorkomen. De binnengekomen antwoorden zullen dan gepubliceerd worden in een van de volgende nummers van dit tijdschrift, zodat verzamelaars desge-
wenst met goede basisgegevens kunnen starten.

1. ÆMULA LAURI

Palmboom tussen 2 wapenschilden waarboven M:D en
CC:IVII Afsnede: ACAD:CIV:BRUGENS / BRAVIUM. /
leeuwtje naar links

Prix / De la petite tête / remporté par / F Van Der Donckt /
Le 23 Prairial / An 12
1804, verguld zilver, 46 mm, vz. geslagen & kz. gegraveerd,
ring. Penningkabinet KB.

Prijsmedailles van verschillende types voor een academie te
Brugge zijn vanaf 1743 gekend ⁽¹⁾. Voor deze medaille werd
als voorzijde de keerzijde gebruikt van het type « met palm-
boom » uit 1757 ⁽²⁾.

2. Maetschappij van Rhetorica tot Brugge

Onder Tytel / Keunst en Eendragt / en Kenspreuk: / Slaet
d'Oog op / ChristiKruys

Liergezang op de Vriendschap. Door J. B. F. Hoffmanns Van
Aelst

Lauwerkrans / Ien Prys / Behaelt / den 4 herftmaend / 1808
Randschrift: zegeprael over vyftien genootschappen en negen-
entwintig dichters.

1808, verguld zilver, 63 mm, vz. & kz. gegraveerd, ring.
Penningkabinet KB.

3. —

Premier / De / l'Ecriture / Angloise / J. Deborchgrave / 1821

Pensionnat / de Mr. / A. Van Boterdael / A / Bruges.

1821, zilver, 50 mm, vz. & kz. gegraveerd, ring. Penning-
kabinet KB.

4

Onder een oranjeboom zit Minerva 3/4 naar links en houdt een
lauwerkrans boven boeken op een voetstuk versierd met

(1) A. VISART DE BOCARME, *Médailles décernées à titre de récompense par l'Académie de Bruges*, in *Revue belge de numismatique* 1914, pp. 66-67.

(2) A. DE WITTE, *La médaille au palmier de l'Académie de peinture et d'architecture de Bruges*, in *Gazette numismatique* 1898, pp. 7-10 en 35-38.

TENKATE / VONDEL / WAGENAAR; de andere arm,
waarin een lans rust, leunt op een wapenschild. Links langs
de boord DEHONDT F. Afsnede: EENDRAGT EN /
VADERLANDSLIEFDE.

Lauwerkrans waarin KONINKLIJKE / MAATSCHAPPIJ /
VAN / VADERLANDSCHE TAAL- / EN LETTERKUNDE, /
TE BRUGGE

Randschrift: voor dichtkunde aan christiaan antonius oude-
mans te ijperen 1824

1824, zilver, 41 mm, vz. & kz. geslagen, rd. gegraveerd.
Penningkabinet KB.

5. = nummer 4, maar met:

randschrift: christiaan anthone oudemans voor dichtkunde
mdcccxxv

1825, zilver, 41 mm, vz. & kz. geslagen, rd. gegraveerd.
Penningkabinet KB.

De Koninklijke Maatschappij van Vaderlandse Taal- en
Letterkunde werd te Brugge gesticht in 1819; zij verleende
voor de eerste keer haar medaille — een gouden exemplaar —
aan Van Sommeren (Rotterdam) in 1821 ⁽¹⁾, zodat de datum
1818, voorgesteld door J. Dirks ⁽²⁾ voor een koperen exem-
plaar, evenals de datum 1824, voorgesteld door M. Guioth ⁽³⁾
en J. Dirks (voor een zilveren exemplaar) moet worden opge-
geven! Het is niet bekend of de medaille voor Van Sommeren
een gegraveerd randschrift draagt.

Van deze medaille bestaan in het Penningkabinet KB een
koperen en een zilveren exemplaar, allebei zonder randschrift,
wat erop zou kunnen wijzen dat de Koninklijke Maatschappij
ofwel verschillende prijzen kan verleend hebben ofwel de
medaille nog voor een ander doel (b.v. aanwezigheidspenning)
kan gebruikt hebben en dat zij mogelijk een voorraad pen-
ningen kan bezeten hebben, wat dan weer zou wijzen op het
vermoedelijk bestaan van ettelijke medailles met andere
namen, andere jaartallen of andere prestaties.

(1) V. LEMAIRE, *François De Hondt, orfèvre, ciseleur, médailleur*, in *Revue belge de numismatique* 1894, p. 516, nr. 2.

(2) J. DIRKS, *Beschrijving der Nederlandsche of op Nederland en Nederlanders betrekking hebbende Penningen, geslagen tussen November 1813 en November 1863*, Haarlem 1889, p. 127, nr. 130.

(3) J. DIRKS, *id.*, p. 184, nr. 230.

M. GUIOTH, *Liste des médailles, monnaies, frappées dans le royaume des Pays-Bas, de 1813 à 1830*, in *Revue belge de numismatique* 1848, p. 107, nr. 112.

- 6
 Maatschappij / Van Uitgalming / (Declamatie) / IJver en
 Broedermin / Brugge / 28 Augustus / 1825
 Beste Gezang
 Stralende zon boven een lier in een lauwerkrans.
 Randschrift : aan l. beernaert, te Kortrijk
 1825, zilver, 56 mm, vz. & kz. gegraveerd, ring. Penning-
 kabinet KB.
7. —
 Maatschappij / Van Uitgalming / -Declamatie- / IJver en
 Broedermin / Brugge / 28 Augustus / 1825
 Deftige tonneel Galming Eerste Prijs
 Lauwerkrans boven een kroon waardoor gekruist een scepter
 en een zwaard.
 Randschrift : aan l. beernaert, te Kortrijk
 1825, verguld zilver, 28 mm, vz. & kz. gegraveerd, ring.
 Penningkabinet KB.
- 8
 Maatschappij / Van Uitgalming / (Déclamatie) / IJver en
 Broedermin / Brugge / 28 Augustus / 1825
 F. H. Van Turenhout
 Een genie staat 3/4 naar rechts en houdt een lauwerkrans
 boven een schrijfveder in een inktpot op een voetstuk ; met
 de andere hand legt hij een blad papier op het voetstuk. Af-
 snede : 1ste Prys
 1825, zilver, 56 mm, vz. & kz. gegraveerd, ring. Penningka-
 binet KB.
 Voor de maatschappij IJver en Broedermin is eveneens nog
 volgende penning gekend :
 YVER EN BROEDERMIN
 Op een voetstuk versierd met BRUGGE / RAYÉ twee naakte
 jongens die tesamen een toorts op een bijkorf laten rusten.
 Blanco.
 Z.d., koper, ovaal 37 × 28 mm. Penningkabinet KB.
- Deze medaille wordt, zonder dat daarvoor een reden wordt opge-
 geven, gedateerd op 1822 ⁽¹⁾. Van de Brugse graveur Rayé zou ook
 nog een tweede medaille, gedateerd op 1849, gekend zijn t.w. de

(1) T. M. ROEST, *Tweede toevoegsel op J. Dirks, Beschrijving...*, Haarlem 1894, p. 100, nr. LXIX.

E. VANDEN BROECK *Une médaille brugeoise*, in *Revue belge de numismatique* 1896, pp. 468-469.

herdenkingspenning van de choleraepidemie te Monceau ⁽¹⁾. Het lijkt daarom aanvaardbaarder de datum 1822 voor de maatschappij IJver en Broedermin op te geven en na het jaar 1825 te plaatsen, want het is weinig waarschijnlijk dat de bestaande matrijzen dan niet zouden gebruikt geweest zijn in 1825 ; bovendien laat het bestaan van penningen die nog niet van een gegraveerde keerzijde voorzien zijn, vermoeden dat de maatschappij kan over een zekere voorraad medailles beschikt hebben. De mogelijkheid dat IJver en Broedermin de medaille van Rayé zou gebruikt hebben voor een ander doel (b.v. aanwezigheidspenning) mag niet uitgesloten worden maar lijkt toch weinig reëel.

Voor de verzamelaar zou derhalve reeds het speuren naar de penningen van deze maatschappij alleen een boeiende bezigheid zijn !

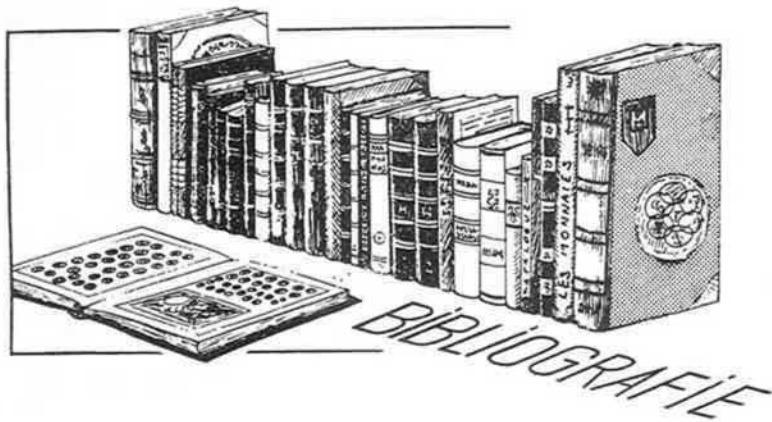
In dit embryo van catalogus zitten voor de liefhebber vele mogelijkheden besloten, vermits hij zich terecht kan afvragen of voor diezelfde periode 1792-1829 geen attestmedailles voor Brugge zouden kunnen bestaan voor nog andere dan de gevonden verenigingen, instellingen of personen. Daarnaast kan hij ook, voor de medailles uit de catalogus, gaan speuren naar stukken 1) met andere data, 2) met dezelfde data maar met andere opdrachten, 3) met dezelfde data en dezelfde opdrachten maar andere prijzen en 4) met dezelfde data, dezelfde opdrachten maar andere persoonsnamen. Tenslotte kan de verzamelaar bovendien nog zoeken naar medailles die elders dan te Brugge zijn verleend, maar die behaald geweest zijn door personen of verenigingen die te Brugge gevestigd waren : zo heeft b.v. L. Beernaert, waarschijnlijk te Kortrijk gevestigd, attestmedailles behaald in 1816 te Oudenaarde en Roeselare, in 1818 te Oostende, in 1820 te Moorslede en Roesbrugge, in 1822 te Oudenaarde en Roesbrugge en in 1825 te Brugge ⁽²⁾ ; zo ook was het gebruikelijk verenigingen te bedenken met een medaille omdat ze van het verst kwamen of met de meeste deelnemers kwamen enz.

Voor de liefhebber van numismatiek moge deze uiteenzetting een aansporing en een aanmoediging zijn tot verzamelen, waarbij anderszijds van de lezers van *Tijdschrift voor Numismatiek* het bewijs verwacht wordt dat voor Brugge tussen 1792 en 1829 nog talloze andere stukken bestaan !

J. LIPPENS

(1) L. FORRER, *Biographical dictionary of medallists*, Londen 1912, deel V, p. 52.

(2) Verzameling van het Penningkabinet van de Koninklijke Bibliotheek Albert I, Brussel.

BOEKBESPREKINGEN

PHILIPPEN, Jos: Luister van de Belgische Munten. (Uitgeverij Europa, Botermarkt 10, B-3290 Diest, 1975, 4°, 184 blz., ill. Prijs : 2.200 BF).

Deze uiterst luxueuse uitgave, met paarse linnenband en mooie goudopdruk, in een prachtige stofomslag, is, qua presentatie, een innovatie in de Belgische numismatische literatuur.

Het lijkt ons dat de auteur vooral gedacht heeft het groot, niet numismatisch publiek, een idee te geven wat er in ons land aan munten in omloop geweest is zonder nochtans een catalogus met slag aantallen te vergeten. Een korte inleiding, met heel wat interessante gegevens, enkele anekdoten en vele illustraties, geeft een overzicht van de evolutie van onze nationale muntslag, met ondermeer afbeeldingen van niet aangenomen munttypen. Jammer dat de auteur de verworpen proeven van Oscar Jaspers voor 1937 van een stuk van 5 en een van 50 frank niet aanhaalde. Deze ontwerpen hadden, naar onze mening, de mooiste munten uit die periode kunnen zijn. Er wordt ook gesproken over het wapen van België dat soms de achterkant van onze munten siert, over de gebouwen die de Muntwerkplaats herbergden alsook over munt- en muntmeestertekens die op onze munten voorkomen. Een bladzijde (30) is gewijd aan wat de auteur medailles met muntwaarde noemt; een paar andere (31-34) behandelen de noodmunten van de eerste wereldoorlog en, zonder overgang (of werd een titel vergeten ?) wordt uitgewijd (blz. 35-36) over de esthetische waarde van onze munten.

Het tweede hoofdstuk (blz. 37-45) leert ons wat het Belgisch groot- en kleinzegel is; het derde (blz. 47-54) geeft de genealogie van ons vorstenhuis; het vierde (blz. 55-77) handelt over de graveurs die onze

munten ontwierpen. Dit werd voordien nooit in een Belgische catalogus opgenomen. De graveurs zijn: Braemt, L. en Ch. Wiener, Jouvenel, Vinçotte, Michaux, Devreese, Everaerts, Bonnetain, Rau, Wissaert, Wynants, Jaspers, Van Dionant, Mailleux, Elstrøm en De Bast. Voor de Gentse noodmunten worden Verbanck, Sinia en De Craemer vernoemd.

Hoofdstuk V (blz. 79-87) is het typenrepertorium, VI (blz. 89-163) de catalogus, VII (blz. 165-173) geeft per jaar en per type de slag aantallen. Noteren we hier dat de auteur expliciet vermeldt dat de opgegeven cijfers soms verschillen van deze die officieel medege-deeld werden maar dat ze meer met de werkelijkheid overeenstemmen.

Het achtste en laatste hoofdstuk behandelt de in 1949 vervaardigde proeven van de muntontwerpen die op naam staan van prins-regent Karel (1944-1950). Van de negen verschillende stukken heeft de auteur er zeven afgebeeld. Het werk wordt afgesloten met een zeer beknopte bibliografie.

Vermeldenswaard is nog de afbeelding, op de rugzijde van de stofomslag, van de voorzijde van het voor 1976 geplande stuk van 250 frank dat uitgegeven zal worden ter gelegenheid van de vijftienvintigste verjaardag van de troonsbestijging van koning Boudewijn. Het is van de hand van graveur Anthoon Luyckx en toont het hoofd van de koning naar links. De keerzijde, van graveur Marc Severin, zou het gekroond dubbel monogram van de vorst voorstellen.

P. M.

DE MEY, Jean: European Crown Size and Multiples, Vol. I. Germany, 1486-1599. (Uitgegeven bij Mevius & Hirschhorn Int. B.V., Utrechtsestraat 33, NL 1002 Amsterdam).

Van de hand van de heer Jean De Mey verscheen het eerste deel van een standaardwerk over de Europese daalders, geslagen van 1486 tot 1599. Dit lijvig boek, in het Engels opgesteld, gaat ongetwijfeld het grote succes tegemoet dat het trouwens ruimschoots verdient. De presentatie is zeer verzorgd en wat de inhoud betreft moeten wij de auteur alle lof toezwaaien voor het baanbrekend werk dat hij verricht heeft. De beginperiode van de aanmunting van de eerste zware zilveren munten met grote doormeter is beslist de moeilijkste en de ingewikkeldste zowel op historisch als op numismatisch vlak. De auteur moest voor verscheidene problemen een bevredigende oplossing zoeken en wij menen dat hij daarin ook volkomen geslaagd is. Vooreerst de geografische afbakening: het was kwantitatief gezien onmogelijk om alle Europese daalders, geslagen tussen 1486 en 1599, in één boek op te nemen. De Duitse aanmuntingen scheiden van die van de rest van Europa zou echter geen oplossing geboden hebben vermits de grenzeloze machtsversnippering in het Duitse keizerrijk voor gevolg had dat drie vierde van de aangemaakte daalders uitgegeven werd door

een Duitse autoriteit. De door de heer De Mey gekozen geografische verdeling is derhalve aanneembaar: in het eerste deel zijn de daalders opgenomen die binnen de grenzen van het huidige Duitsland geslagen zijn; het tweede deel is gewijd aan de aanmuntingen verricht in de overige Duitse landstreken en de rest van Europa.

Vervolgens heeft de auteur zich strikt gehouden aan de definitie van de daalder, zijnde een zilverstuk van een bepaald gewicht en met een bepaalde doormeter. In die optiek werden de stukken geweerd die wel het juiste gewicht hadden maar een kleiner formaat hadden (de «dicktaler»), de stukken met grote doormeter maar die te licht wogen (de «leichttaler»), de eerste zware zilverstukken die eveneens te licht waren (de «marken») en tenslotte een deel van de zogenaamde «schautalers» (dit zijn medailles die uiterlijk zeer sterk op muntstukken gelijken). Voor deze laatste soort werden wel de stukken vermeld waarvan de doormeter en het gewicht overeenstemden met die van de daalder.

Tenslotte is het begrijpelijk dat, gezien de massale aanmuntning van de daalders, het onmogelijk was om alle variëteiten van de inter-punctie in de omschriften op te sommen. Belangrijke variëteiten in de omschriften zelf zijn echter wel gepubliceerd.

In het 331 bladzijden tellend boek zijn niet minder dan 1180 munten gerepertorieerd waarvan meer dan 90 % met voor- en keerzijde op natuurlijke grootte afgebeeld zijn. De 122 verschillende autoriteiten die deze munten uitgegeven hebben zijn alfabetisch gerangschikt op de Duitse naam. Een korte maar interessante inleiding, bevattende historische of geografische gegevens, gaat de aanmuntingen van iedere autoriteit vooraf. Voor ieder stuk vindt men de benaming waaronder het stuk gekend staat, de data die er op voorkomen en de omschriften. Een zeer goed gestoffeerde bibliografie, een tabel met de munttekens en een alfabetische lijst (spijtig genoeg onvolledig) van de omschriften volgen op het catalogusgedeelte van dit uitzonderlijk werk dat ongetwijfeld veel diensten zal bewijzen.

Volledigheidshalve moeten wij nog de lijst aanstippen met een waardebepaling voor ieder beschreven munt. Deze lijst draagt de datum 1975; de waarde is uitgedrukt in U. S. dollars.

A.V.K.

TIJDSCHRIFTENNIEUWS

Bulletin du Cercle d'études numismatiques

— 12de jaargang, nr. 3, juli-september 1975 :

M. THIRION, *Bronzes romains à âme de fer trouvés en Belgique.*

A. VAN KEYMEULEN, *La trouvaille de Moerbeke : monnaies des XVIIe et XVIIIe siècles.*

M. BAR, *La monnaie obsidionale française de Mayence (mai-juillet 1793).*

— 12de jaargang, nr. 4, oktober-december 1975 :

R. CARSON, *Les trésors tardifs de monnaies d'or et d'argent et la fin de la Bretagne romaine.*

M. THIRION, *Bronzes romains à âme de fer (supplément).*

A. VAN KEYMEULEN, *La trouvaille de Moerbeke : monnaies des XVIIe et XVIIIe siècles (suite et fin).*

M. COLAERT, *Un projet de médaille orangiste.*

M. THIRION, *Trouvaille d'une monnaie gauloise.*

In de rubriek « Bibliografie » bespreekt A. Van Keymeulen het werk van P. Bastien en J. Duplessy « Catalogue de monnaies d'or flamandes de la collection Vernier » en maakt M. Thirion een recensie van het boek « Paper Money of the 20th Century. Vol. II » dat handelt over de bankbiljetten van België en de Belgische koloniën.

Tenslotte verscheen in dit nummer de inhoudstafel van het *Bulletin du Cercle d'études numismatiques* voor de jaargangen 9 tot 12 (1972-1975).

Bulletin du Club français de la médaille

— nr. 49, 2de semester 1975 :

Als naar gewoonte bevat dit rijkelijk geïllustreerd tijdschrift talrijke artikels over medailles en een paar bijdragen die handelen over welbepaalde muntsoorten :

C. MORRISSON, *Le nomisma trachy d'Andronic Ier Comnène (1183-1185).* (Zeer interessante uiteenzetting over de Byzantijnse munten waarin meer bepaald de concave nomisma, uitgegeven door Andronic I, besproken wordt. Bevat tevens een overzicht van het Byzantijnse muntstelsel van de 11de tot de 12de eeuw).

M. DHENIN, *Le « Hardi ». Le problème de l'attribution des hardis au nom de Louis.* (Handelt over de munten die onder de naam « hardi » in omloop waren en in het bijzonder over de « kleine zilveren hardi ». De naam « hardi » was trouwens niet eigen aan een bepaalde muntsoort noch aan een landstreek. Thans wordt algemeen aanvaard dat de benaming slaat op een munt waarop de vorst afgebeeld staat met in de rechterhand een zwaard terwijl hij met de linkerhand naar dit zwaard wijst).

J. BELAUBRE, *A propos d'un thaler de Gabriel Bethlen. Courte randonnée à travers l'histoire et la numismatique transylvaines.* (Historisch overzicht van de muntgeschiedenis van het vroegere oostelijk deel van het Hongaarse koninkrijk. De aanmuntingen van Gabriel Bethlen worden uitvoerig besproken. Alle door hem in omloop gebrachte munttypen zijn afgebeeld).

- P.-Y. LATHOUMETIE, *Monnaie d'Érétia d'Eubée*. (Interessant overzicht van de muntproductie van de Griekse stad Eretria).
 Vermelden wij ook nog de bijdragen van :
 F. G. LAVAGNE, *Poids d'une guinée de George III*. (Bevat metrologische gegevens in verband met de guinea).
 J.-M. DARNIS, *Eugène Oudiné (1810-1887)*. *Premier Grand Prix de Rome, sculpteur et médailleur*. (Biografisch artikel over Oudiné en voorstelling van de door hem ontworpen munttypen en medailles).

De Geuzenpenning, Munt- en penningkundig nieuws

— 25ste jaargang, nr. 3, augustus 1975 :

- Dit nummer staat geheel in het teken van het 50-jarig jubileum van de Vereniging voor Penningkunst en bevat volgende bijdragen :
 D. H. COUVEE, *Vereniging voor Penningkunst 1925-1975*.
 P. KOOISTRA, *Fotoserie « Modelleren van penningen »*.
 A. J. DE KONING, *Kanttekeningen bij penningen en penningkunst. Opgave van medailleurs*.
 K. H. HEINS, *Namen en feiten — Vereniging voor Penningkunst*.

— 25ste jaargang, nr. 4, oktober 1975 :

- M. MAASKANT-KLEIBRINK, *Graveurs van muntstempels en gesneden stenen uit de Romeinse republikeinse periode, II*.
 A. C. J. MULDER, *De leeuw en de slang onder de voeten van de laatste Romeinse keizers*.
 P. ARENT, *De Staten Generaal der Vereenighde Nederlanden | Allen den geen die desen sullen sien | ofte hooren lesen | salut*.
 F. A. NELEMANS, *Een niet beschreven penning van Jacques Wiener*.

Revue belge de numismatique et de sigillographie

— boekdeel 121, 1975 :

- Artikels :*
 M. CARAMESSINI-OECONOMIDES & F. S. KLEINER, *The Hierapytna Hoard. A supplement*.
 M. MANSON, *La « Pietas » et le sentiment de l'enfance à Rome d'après les monnaies*.
 R. OCHESEANU, *Un poids de Tomi, de l'époque de l'empereur Septime Sévère*.
 J. VAN HEESCH, *Une frappe semi-autonome sous Maximilien Daza*.
 N. J. MAYHEW, *Gaucher de Châtillon and the imitation of sterlings in the name of Edward of England*.
 M. JENNES, *De reizen der Antwerpse munters en hun reglement voor de reizen naar Maastricht. Mengelingen :*

- R. VAN LAERE, *De larijnen: een handelsmunt in het Nabije en Midden Oosten (16e-19e eeuw)*.
 E. BROUETTE, *La légende du sceau du premier prieur de Saint-Séverin en Condroz (1219)*.

Britse aanmuntingen 1974.

Pas nu zijn de slagaantallen bekend gemaakt van de Britse aanmuntingen 1974 :

Sovereign :	1.000.000	ekemplaren
50 Pence :	25.400.000	ekemplaren
10 Pence :	89.100.000	ekemplaren
5 Pence :	206.000	ekemplaren
1 Penny :	271.864.000	ekemplaren
1/2 Penny :	341.888.000	ekemplaren

Reeksen « Stempelglans » Frankrijk 1975.

De reeks bevat alle thans in omloop zijnde Franse munten van 1 centime tot 50 francs. De belangstellenden die in België wonen kunnen deze reeksen bestellen door storting of overschrijving van de som van 1.350 BF (verzendingskosten inbegrepen) op rekening nr. 570-0202819-50 van « Numismatic International Belgium N.V. » bij de First National City Bank te Brussel.

XIVe Internationaal numismatisch salon van Parijs.

Op zaterdag 10 april 1976 organiseert de Société Numismatique de Paris et sa région haar 14de internationaal numismatisch salon. Deze manifestatie gaat door van 9 tot 18 uur in de salons van de P. L. M. Saint-Jacques, boulevard Saint-Jacques 17 te 75.014 Parijs. Voor nadere inlichtingen kan men zich wenden tot Mevrouw Charton, rue Désiré Charton 1 te 93.100 Montreuil.

Numismatische tentoonstelling te Antwerpen.

Naast de steun aan de tentoonstelling ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het Genootschap, heeft de afdeling Antwerpen ook haar medewerking verleend aan de numismatische tentoonstelling die van 15 tot 30 december 1975 gehouden werd in de lokalen van de Bank Brussel-Lambert, Lange Gasthuisstraat te Antwerpen.

Dergelijke manifestaties zijn steeds een uitstekend propaganda-middel ter bevordering van de numismatiek.

Eerstvolgende veiling Sobelar

De eerstvolgende veiling van de p.v.b.a. Sobelar zal plaats hebben op zaterdag 15 mei 1976 in het Astoriahotel, Koninklijke straat te 1000 Brussel. Nadere gegevens zullen bij gelegenheid verstrekt worden.

44ste Congres van de federatie van de kringen voor geschiedenis, oudheidkunde en folklore van België.

Om de twee jaar richt deze federatie een congres in, dat zich steeds in een groot aantal deelnemers mag verheugen. Het 43ste congres vond in 1974 te Sint-Niklaas plaats (zie *Tijdschrift voor Numismatiek* 1975, blz. 123) en het 44ste zal dit jaar van 18 tot 22 augustus te Huy gehouden worden. Het algemeen voorzitterschap wordt waargenomen door de heer José Smet. Het congres omvat 18 afdelingen, waarvan de vijfde voorbehouden is aan de numismatiek (Voorzitter: de heer Hubert Frère).

Voor nadere inlichtingen kan men zich wenden tot de heer Claude Christophe, secretaris van het inrichtend comité, rue Sous-les-Roches 4 te 5200 Huy.

Numismatische Kring « Het Land van Ravenstein ».

Vanaf dit jaar is de numismatische kring « Het Land van Ravenstein » lid geworden van het Europees Genootschap. Deze vereniging houdt iedere maand een bijeenkomst. Op die vergaderingen worden ook lezingen gehouden door bekende numismaten. Zo sprak op 2 februari de heer J. Koning over de munten uit de tijd van de Franse Revolutie en zal Dr. H. Enno van Gelder op 5 april een voordracht houden over de Duitse munten van 1750 tot 1870.

Het voorzitterschap van de kring berust bij de heer Dr. C. L. A. van Uden, auteur van het boek « Beginselen der Numismatiek ». Voor nadere inlichtingen kan men zich wenden tot het contactadres: Klavecimbellaan 2, Uden (N. Br.), Nederland.

Vlaamse Vereniging voor Familiekunde.

Op 23 februari 1976 zal de heer De Meyer een lezing houden voor de leden van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde. De voordracht, getiteld « Oude munten en hun waarde » zal plaats hebben in Het Dambord, Kouter te 9000 Gent. Aanvang om 20 u.

VRAGEN EN ANTWOORDEN

Munten van Napoleon III.

De heer Pierre Mathiau, rue de Vauzelles 64 te 58.000 Nevers, Frankrijk, liet ons de resultaten geworden van zijn opzoekingen in verband met het stuk van 2 centimes, geslagen te Lyon.

Deze muntslagplaats heeft de letter D als muntteken. Van 1848 tot 1858 komt op deze stukken ook een leeuw voor, het muntmeesterteken van Jean Moine. De munten vertonen eveneens het teken van de graveerder-generaal: een windhond voor Jean-Jacques Barré die deze functie waarnam tot 14 februari 1855 en een anker voor zijn opvolger, Désiré Barré.

De heer Mathiau stelde vast dat zowel voor de letter D als voor de leeuw twee formaten gebruikt werden. Deze vaststelling liet hem toe volgende lijst op te maken van de variëteiten, door hem persoonlijk genoteerd:

- 1853 : grote D — kleine leeuw
kleine D — kleine leeuw
- 1854 : grote D — kleine leeuw
grote D — grote leeuw
kleine D — kleine leeuw
kleine D — grote leeuw
- 1855 : grote D — kleine leeuw — windhond
grote D — kleine leeuw — anker
grote D — grote leeuw — anker
kleine D — kleine leeuw — windhond
kleine D — grote leeuw — anker
- 1857 : grote D — grote leeuw
kleine D — kleine leeuw

In het jaar 1856 schijnen geen stukken van 2 centimes aangemunt te zijn. Kunnen onze lezers ons nog andere variëteiten mededelen?

Loting en numismatiek.

De heer C. Laenens schrijft ons:

« In het *Tijdschrift voor Numismatiek* nr. 12, 1975, blz. 189, heb ik het artikel gelezen over Loting en numismatiek. Ik zelf ben in het

bezit van een kleine medaille in koper, met een doormeter van 30 mm, die nog andere kenmerken vertoont zoals in het *Tijdschrift* beschreven.

Misschien kan ik de heer J. Herbiet, rue des Coteaux 54, 4000 Liège, alsmede tal van verzamelaars van deze medailles van dienst zijn met hen hierop te wijzen.

Voorzijde : hoofd van Ceres in het middenveld, naar rechts gekeerd.
Omschrift : REPUBLIQUE FRANCAISE
Onderaan in de afsnede een vijfpuntige ster.

Keerzijde : bovenaan als omschrift TIRAGE AU SORT en gescheiden door een lijntje volgt de tekst CLASSE 1883 waaronder twee gekruiste palmtakken. Hieronder, in een recht-hoekige ruimte uitgespaard (8 × 13 mm), is de letter L gestempeld. Vermoedelijk geeft deze letter de betekenis van L(ibre) aan. Onderaan komen twee gekruiste trompetten. Links en rechts staan twee militairen in houding, vooraanzicht, met geweer, waarop bajonet, aan de voet.

Belangstellenden krijgen graag een potloodafdruk op verzoek. Schrijven aan : C. Laenens, Auwegemvaart 163, 2800 Mechelen ».

Een mysterieuze medaille van koning Albert.

De heer Willy Herssens verwierf onlangs een medaille met een ringetje.

Voorzijde : beeltenis van koning Albert (zoals hij eveneens afgebeeld staat op de postzegels die bij het begin van de eerste wereldoorlog in gebruik waren).

Keerzijde : opgaande en stralende zon waarin het omschrift RIO DE JANEIRO 8DE APRIL DE 1915

Goud, 12 g (zonder het ringetje), 22 mm.

Wie kan ons mededelen voor welke gelegenheid deze medaille vervaardigd werd ?

Te koop of voor ruil gevraagd.

De heer J. Peeters, voorzitter van Numismatica Leuven, Gemeentestraat 170, 3200 Kessel-Lo (tel. 016/253218) zoekt voor aankoop of ruil alle Belgische noodgeldbriefjes van 1914-1918.

De heer J. C. Richard, rue du Chèvrefeuille 9, F 34000 Montpellier, zoekt voor aankoop of ruil boekdeel 101, jaargang 1955 van de *Revue belge de numismatique*.

Oorden en dubbele oorden uit de Oostenrijkse Nederlanden.

In ons nummer van september 1975, blz. 128 deden wij navraag over de oorden en dubbele oorden uit de Oostenrijkse Nederlanden die in medailleslag vervaardigd werden. De heer W. Herssens gaf ons reeds

de lijst van dergelijke stukken die in zijn verzameling berusten. De heer F. Bingen uit Capelle a/d IJssel bezit een oord in medailleslag dat in 1745 te Antwerpen vervaardigd is. Dit maakt dat de koperen oorden geslagen in 1745 te Antwerpen, Brussel en te Brugge zowel in muntslag als in medailleslag kunnen voorkomen. Aan de lijst van de koperen oorden uitgegeven tijdens de regering van Maria-Theresia (1740-1780) en vervaardigd in medailleslag kunnen wij ook nog een Antwerps oord van 1749 toevoegen.

De heer P. De Baeck meldde ons in het bezit te zijn van een oord van 1712, afkomstig uit het Antwerps munthof en aangemunt voor rekening van Karel VI (1711-1740), dat eveneens in medailleslag gemaakt is.

1 Frank in medailleslag (België, Albert I, 1914).

De heer J. Demeijer uit Gent schrijft ons :
« Mijn vriend bezit een stuk van 1 frank, 1914, zilver, Albert I, in medailleslag. Graag wens ik te weten of nog andere gelijkaardige munten van hetzelfde jaartal bekend zijn ».

Wie bezorgt de heer Demeijer de gevraagde inlichtingen ?

* * *

ERRATA AAN DE LEDENLIJST 1975

ALVES Manuel, Blijde Inkomstraat 32, 2200 Borgerhout : Middel-
eeuwen (FL, BR, LG)

ARDIES Léo, Battelsteenweg 343 A, 2800 Mechelen : B, Zuid-Afrika
BENOIT Alex, Vredestraat 28, 2960 Muizen : B, C, L, Olympische
Spelen

BOONE Erik, Hoeksem 41, 9068 Ertvelde
CAROY Léon, 54 rue Jules Tison, 7160 Haine-St.Pierre

DAVIT Luc, Rigessel 35, 3111 Wezemaal
de BAYLE des HERMENS Roger, Bat. 3 App. 63, rue des Quatre Tours
5, F 94 Gentilly

DE BEUKELAER Joris, Putsebaan 166, 2040 Antwerpen : B
DEBROUX Jacques, 6 place des Combattants, 1330 Rixensart : Moyen
âge, BR, FL, LG

DEDOBBELEER Raoul, 71 rue de la Broucheterre, 6000 Charleroi
DESMET Maurice, 21 avenue Neptune, Bte 20, 1190 Bruxelles

DESSERS Marcel, 32 rue Général Jacques, 4601 Vaux-sous-Chèvremont : B, C, FL, G, L, LG

FROMNTEAU Jules, 21 rue Etienne Soubre, 4000 Liège : Suède, Finlande, Norvège, Islande, Danemark, Groenland, Iles Feroe

JANSEN Paul, Leemanslaan 8, 2430 Sint-Jozef-Olen
 LIETARD Edwin, Wapenlein 14, Bus 3, 8400 Oostende : Méd., Jet., A
 MAMBRIANI Catullo, 38 rue d'Hublinbu, 6090 Couillet : Monnaies anciennes
 MERCKEN Joseph, Steenweg op Holsbeek 7, 3110 Rotselaar
 MICHIELS Gustave, 10 avenue du Vossegat, Bte 25, 1180 Bruxelles
 MONES Y CASANOVA, 51 avenue des Habitations Modernes, 1488 Noirhat-Bousval
 MORIN Frans, Van Arteveldestraat 32, 2650 Boom : B
 OOSTERLINCK Luc, Dorpstraat 68, 9130 Lochristi : B, BR, FL
 PATTE Christian, 179 Recq, 7935 Mainvault
 PICART Pierre, 35 rue de Tournai, 7330 Saint-Ghislain
 RICHARD Jean-Claude, 9 rue du Chèvrefeuille, F 34.000 Montpellier
 ROCHET Paul, 58 avenue des Traquets, 1160 Bruxelles
 STEURBAUT-VAN PRAET André, Eikstraat 51, 2950 Hofstade : A, B, F, L, Japan, Polen, Rusland
 VAN BERGEN Renie, Suikerrui 24, 2000 Antwerpen
 VAN BUN Jean, Duivenstraat 10, 8670 Wervik
 VANDENBERGHE Fr., Krugerstraat 27, 2710 Hoboken
 VANDERLEYDEN Roger, Europalaan 41, 2800 Mechelen : Curiosa, primitief geld
 VAN MULLEM Joseph, Multatuliplein 1, 2050 Antwerpen
 VAN UDEN R., Van Loenautstraat 64, 2100 Deurne
 VICENZI Graziano, 100 rue Van Hamme, 1050 Bruxelles
 WYHOWSKI DE BUKANSKI Serge, 30 rue de l'Enseignement, 1000 Bruxelles : Moyen âge

Wij vestigen er nogmaals de aandacht op dat de leden, op vertoon van een geldige lidkaart van het E.G.M.P., gratis toegang hebben tot de vergaderingen van al de aangesloten afdelingen.

RUILBEURZEN

Wie richt in : Numismatica Leuven.
Wat : internationale munten- en penningenruilbeurs.
Waar : nieuwe zaal van de Provinciale Tuinbouwschool, Mechelsevest te Leuven.
Wanneer : zaterdag 1 mei 1976 van 9 tot 17 uur.
Reservatie : tot uiterlijk 20 april 1976.
schriftelijk : bij de heer Peeters Jozef, Gemeentestraat 170 te 3200 Kessel-Lo.
telefonisch : bij de heer Vanhorebeek, tel. 016/22.79.14.
Prijs deelneming : 100 BF per meter tafel.
Betaling : rekening nr. 230-0162548-93 Generale Bankmaatschappij.
Faciliteiten : bar, koud buffet en parking ter plaatse.

TE WEERHOUDEN DATA

21 maart 1976 : vijfde jaarlijkse numismatische dag te Nivelles.
 26 maart 1976 : veiling Van Alsenoy in Eurotel te Antwerpen.
 27-28 maart 1976 : vijfjaarlijkse internationale numismatische dagen in het Rogiercentrum te Brussel.
 10 april 1976 : 14de salon van de Société numismatique de Paris et sa région in de P.L.M. Saint-Jacques te Parijs.
 24-25 april 1976 : internationale numismatische dagen te Gent.
 1 mei 1976 : internationale munten- en penningenruilbeurs te Leuven.
 8 mei 1976 : numismatische dag te Liège.
 15 mei 1976 : veiling Sobelar in Astoriahotel te Brussel.
 18-22 augustus 1976 : 44ste congres van de federatie van de kringen voor geschiedenis, oudheidkunde en folklore van België.

VIJFJAARLIJKSE INTERNATIONALE NUMISMATISCHE DAGEN VAN BRUSSEL 27-28 MAART 1976

De leden van het Europees Genootschap die nog een of meerdere tafels wensen te bespreken worden dringend verzocht zich zo spoedig mogelijk in verbinding te stellen met de heer Jean De Mey, Verenigingstraat 58, 1000 Brussel (tel. 02/219.07.24). De huurprijs per tafel bedraagt 1.200 frank.

Zoals reeds medegedeeld werd in ons vorig nummer, berust in 1976 de organisatie bij de Syndikale Kamer van Munthandelaars van België, die hiervoor de medewerking geniet van de Numismates de Bruxelles. Deze laatste vereniging geeft ook nu, zoals in 1971, een penning uit die deze numismatische dagen zal herdenken. De voorzijde van de penning is een reproductie van een van de mooiste munttypen die ooit in Brussel vervaardigd zijn : de 2/3 groot van hertog Jan I van Brabant. Op de voorzijde staat Sint-Michiel ; het omschrift luidt : MONETA BRUXELLENCIS.

Deze reproductie vereist uiteraard een groot vakmanschap en talent. De heer Harry Elström, bekend medailleur en beeldhouwer, tevens ontwerper van het vorstenportret dat de stukken van 10 frank siert, is de auteur van deze herdenkingspenning waarvan de aankoopvoorwaarden in een volgend nummer zullen gepubliceerd worden.

ZATERDAG 27 EN ZONDAG 28 MAART 1976

IN HET INTERNATIONAAL ROGIERCENTRUM
(NOORDSTATION)
NEWTONZAAL

TELKENS VAN 10 TOT 17 UUR

**VIJFJAARLIJKSE NUMISMATISCHE
DAGEN VAN BRUSSEL**

II

Iedereen herinnert zich nog het succes van de EERSTE INTERNATIONALE NUMISMATISCHE DAGEN VAN BRUSSEL, in 1971 ingericht door LES NUMISMATES DE BRUXELLES.

In 1976 berust de organisatie bij de SYNDIKALE KAMER VAN MUNT-HANDELAARS VAN BELGIË, in samenwerking met LES NUMISMATES DE BRUXELLES.

Men verwacht belangrijke internationale deelneming en de vaste inschrijvingen zijn reeds zeer talrijk.

Algemene inkomprijs : 50 frank

Leden van het E. G.M.P. : 25 frank

De prijsvermindering voor de leden van het Genootschap zal alleen toegestaan worden op vertoon van de lidkaart 1976.